

GÜZ DÖNEMİ TRD 109/ TRD 209 TÜRK DİLİ-I DERSİ

ARA SINAV (VİZE) İÇİN HAFTALARA GÖRE İŞLENEN KONULAR VE ÖZETLER

HAFTA	KONULAR
1	Dil Nedir? Dilin Özellikleri -Dilin Birey İçin Önemi - Dilin Toplum İçin Önemi- Kültürün Tanımı ve Özellikleri - Dil-Kültür İlişkisi Dil Toplum İlişkisi - Dil-Düşünce İlişkisi
2	Dillerin Doğuşu Dil Sınıflandırmaları (Yapı ve Kaynakları Bakımından Diller) Türk Dilinin Dünya Dilleri Arasındaki Yeri - Türkçenin Diğer Dillerle Etkileşimi Konuşma Dili - Yazı Dili - Lehçe - Şive – Ağız
3	Türk Dilinin Gelişimi ve Tarihi Dönemleri Sözlü Dönemler Eski Türkçe Dönemi –Bölümleri - Eserleri Orta Türkçe Dönemi –Bölümleri – Eserleri
4	Yeni Türkçe Dönemi Doğu Türkçesi (Çağatay Türkçesi) Kuzeybatı Türkçesi (Kıpçak Türkçesi) Batı Türkçesi(Oğuzca) Anadolu Selçuklu Dönemi - Beylikler Dönemi – Osmanlı Dönemi- Türkiye Türkçesi- Yeni Lisan Hareketi- Atatürk ve Türk Dili Çağdaş Türkçe Dönemi Türk Dilinin Bu Günkü Durumu ve Yayılma Alanları Türklerin Kullandığı Alfabeler
5	Dil Bilgisi ve Bölümleri Ses Bilgisi Seslerin Sınıflandırılması- Ses Uyumları - Türkçenin Ses Özellikleri Türkiye Türkçesindeki Ses Olayları Hece Bilgisi – Vurgu - Tonlama
6	Şekil Bilgisi Türkçede kök ve ekler Yapım Eki ve Çeşitleri
7	Türkçede İsim Çekim Ekleri Çokluk Eki, İyelik Ekleri, İlgi Eki, Durum (hal) Ekleri, Soru Eki
8	Türkçede Fiil Çekim Ekleri Kişi Ekleri- Zamanlar ve Tasarlama Kipleri Ek-Fiil ve Çekimi

DİLLERİN SINIFLANDIRILMASI VE TÜRKÇENİN DÜNYA DİLLERİ ARASINDAKİ YERİ

Diller arasındaki yakınlık ve benzerlikler iki açıdan sınıflandırılmaktadır:

1. Kaynak (Köken-Akrabalık-Genetik) Bakımından
2. Yapı (Morfoloji) Bakımından

KAYNAKLARI BAKIMINDAN DİLLER

1. Hint-Avrupa (Indo-Cermen) Dilleri Ailesi
2. Hami-Sami Dilleri Ailesi
3. Çin-Tibet Dilleri Ailesi
4. Bantu Dilleri Ailesi
5. Kafkas Dilleri Ailesi
6. Ural-Altay Dil Grubu

YAPILARI BAKIMINDAN DİLLER

1. Tek Heceli Diller (Yalınlayan, Ayrımlı Diller)
2. Eklemeli Diller (Bağlantılı, Bitişken Diller)
3. Çekimli Diller (Bükümlü, Tasrifli Diller)

TÜRK YAZI DİLİNİN GELİŞİMİ VE TARİHİ DÖNEMLERİ

ANA ALTAYCA: Türkçe, Moğolca, Mançuca, Tunguzca, Korece ve Japoncanın tek bir dil olduğu varsayımına dayalı dönemdir.

TÜRK - MOĞOL DİL BİRLİĞİ: Türk - Moğol - Mançu - Tunguz dil birliğinin sürdüğü dönemdir.

İLK TÜRKÇE: (MÖ. V. YY.- MİLAT) Bu dönemde Türkçe; Moğolca, Mançuca ve Tunguzca'dan ayrılmıştır.

ANA TÜRKÇE: (MİLAT- MS. V. YY.)

ESKİ TÜRKÇE: (V. YY. - X. YY.)

ORTA TÜRKÇE: (X. YY. - XV. YY.)

YENİ TÜRKÇE: (XV. YY. - XX. YY.)

ÇAĞDAŞ TÜRKÇE: (1908 - GÜNÜMÜZ)

EKLER

1. Yapım Ekleri

- a) İsimden İsim Yapan Ekler
- b) İsimden Fiil Yapan Ekler
- c) Fiilden İsim Yapan Ekler
- d) Fiilden Fiil Yapan Ekler

2. Çekim Ekleri

- a) İsim Çekim Ekleri

Çokluk Eki

İyelik Ekleri:

Aitlik Eki

Hâl (Durum) Ekleri

Soru Eki:

- b) Fiil Çekim Ekleri

Şahıs (Kişi) Ekleri:

Kip Ekleri:

- c) Ek-Fiil ve Çekimi
- d) Soru Eki

SES BİLGİSİ ÖRNEKLER

cumartesi < cuma ertesi : ünlü birleşmesi

pazartesi < pazar ertesi : hece düşmesi

biricik < bircik : ortada ses türemesi

kambur < kanbur : benzeşme

İslav < Slav : başta ses türemesi

yanlış < yanılış : iç ses düşmesi

eczane < eczahane : hece kaynaşması

tandır < tennur : aykırılışma

ne oldu < n'oldu : ünlü birleşmesi

af < afv : sonda ses düşmesi

fiyat < fiat : ortada ses türemesi

döşşek < döşek : ikizleşme

dava < davi : kalınlaşma

mümkün < mümkün : yuvarlaklaşma

onnar < onlar : benzeşme

küçücük < küçükcük : ortada ses düşmesi

başlayım < başlayayım : hece düşmesi

duvar < divar : yuvarlaklaşma

ahçı < aşçı : aykırılışma

iddia

- a) kökte ikiz ünsüz yoktur. –dd–
- b) hiatus yoktur ; –ia–

ritm

- a) r sesiyle başlamaz.
- b) –tm ünsüz çiftiyle bitmez.

mel'un

- a) m sesiyle başlamaz.
- b) düz-yuv. Uyumuna uymaz
- c) ayn ve hemze yoktur.

trafik

- a) iki ünsüzle başlamaz: tr-
- b) Türkçe asli kelimelerde f sesi yoktur.

takdir

- a) Sedalı –sedasız uyumuna uymaz : k, sedasız; d, sedalıdır.

buji

- a) J sesi yoktur.
- b) Düz-yuv uyumuna uymaz: u sesi yuvarlak, i sesi dar-düzdür.

cani

- a) C sesiyle başlamaz.
- b) Uzun ünlü yoktur, a uzun ünlüdür.

ŞEKİL BİLGİSİ ÖRNEKLER

Örnekler

baş - ar- ı - lı
i.k i.f f.i i.i

kuz - ey- li - leş - tir
i.k i.i i.i i.f f.f

gömlekçi - gön - lek-çi-
i.k i.i i.i

yok - sul- laş- tı - k
i.k i.i i.f ggz 1.çş

bit - ki - sel
f.k f.i i.i

on - a - mak
i.k i.f f.i

adımlamışlar- at - ı - m - la - mış - lar
f.k f.i i.f ögz 3.çş

il - gi- siz-lik- ten
f.k f.i i.i i.i çık.hâli

sancak- sanc - ak - ımız - ın reng - i - n- i
f.k f.i iyelik ilgi h. i.k iyelik belirtme hâli

saygısızcaydı - say - gı - sız - ca - i-di
f.k f.i i.i i.i ek-fiil